

În lumea contemporană confruntată cu provocările globalizării observăm modul în care culturi complet diferite sunt forțate din exterior să se transforme treptat într-o cultură unică globală, transnațională. Dar paradoxal în loc să depindă din ce în ce mai puțin de diferență și de identitățile culturale, în loc să cedeze Similitudinii globale, aceste culturi, odată complet distincte, suferă de o anxietate din ce în ce mai pronunțată cu privire la pierderea identității lor autentice.

Identitatea culturală și modalitatea în care aceasta este construită în cadrul textelor literare reprezintă principala preocupare a prezentului studiu. Pornind de la idea de pluralism ce caracterizează postmodernismul și implicit postcolonialismul s-a utilizat opera lui Edward Said și modul în care acesta clasifică literatura postcolonială pentru a realiza selecția scriitorilor a căror operă a fost abordată în acest studiu. Astfel, primul scriitor analizat – Chinua Achebe – aparține unei anumite categorii, în timp ce următorii doi - Rohinton Mistry și Diran Adebayo – sunt incluși într-o altă categorie. Prin alegerea unor scriitori care aparțin unor categorii diferite precum și a unor scriitori care aparțin aceleiași categorii se vor putea demonstra numeroasele modalități de construire a identității precum și faptul că toate culturile și identitățile se aseamănă la fel de mult pe cât se și deosebesc. De asemenea, cei trei scriitori aleși provin din medii complet diferite, lucru care va ajuta la crearea unei imagi precise cu privire la folosirea textelor literare în procesul de afirmare a identității culturale.

Această cercetare analitică va ajuta pe de o parte la realizarea unei comparații între scriitorii din perioada postimperială proveniți din zone diferite ale spațiului colonizat iar, pe de altă parte, se va putea elabora o concluzie cu privire la strategiile folosite de acești scriitori pentru a-și afirma diferența față de metropolă și a-și construi o identitate proprie. Doua lucruri sunt esențiale în această cercetare: în primul rând influențele reciproce și interrelaționarea dintre colonizatori și colonizați cu privire la problema identității și în al doilea rând faptul că identitatea este în esența ei dialogică și nu se poate construi decât prin comunicarea cu celalalt. Această idee a fost introdusă în teorie de filozoful francez Jacques Derrida și dezvoltată ulterior de alți teoreticieni ai culturii printre care îi amintim pe Homi K. Bhabha și Stuart Hall. Alteritatea este condiție și instrument al dinamicii identitare iar lucrarea de față investighează modul în care aceasta este percepută pentru a da un răspuns problemei privitoare la modalitatea de construire a identității care se realizează de-a lungul unei axe ale cărei poli sunt Alteritatea și Similitudinea.

Capitolul teoretic intitulat “*Colonialism și Postcolonialism – O Scurtă Istorie Intelectuală*” este o încercare de a familiariza cititorul cu problema complexă a studiilor postcoloniale. Sunt prezentate atât caracteristici ale colonialismului cât și ale postcolonialismului pentru a crea o imagine cât mai completă a fundalului pe care au fost elaborate lucrările studiate.

În ceea ce privește colonialismul atenția este îndreptată în principal asupra caracteristicilor culturale ale acestui fenomen care sunt prezentate în special sub forma unor perechi dihotomice ce divizează colonizatorii și colonizații. Concluzia este că pe lângă exploatarea economică și dominația politică, ce au fost cele mai evidente aspecte ale colonialismului, au existat și efecte culturale covârșitoare și acestea sunt cu siguranță cele care au supraviețuit sfârșitului formal al colonialismului.

Postcolonialismul s-a dezvoltat și a căpătat identitate distinctă la mijlocul anilor 1980. El se referă în principal la o serie de teorii în filozofie și literatură a căror principal subiect este reprezentat de moștenirea dominației coloniale și care se constituie în reacții impotriva urmărilor colonialismului. Postcolonialismul este cel care a introdus în lumea academică problema identității culturale. Teoreticienii săi se ocupă de problema identității culturale în societățile colonizate, de dilemele formării unei identități naționale după perioada colonială, de modalitățile în care scriitorii construiesc identitatea, adesea în interconexiune cu cea a colonizatorilor, de modul în care cunoștințele celor colonizați au fost folosite pentru a servi intereselor colonizatorilor și de modul în care literatura colonizatorilor a justificat colonialismul prin prezentarea celor colonizați ca oameni inferiori.

În cadrul postcolonialismului există două mari categorii istorice și teoretice. Prima are ca punct de plecare opera lui Franz Fanon și a altor intelectuali din lumea a treia ca de exemplu Albert Memmi. Aceasta categorie folosește opera lui Sigmund Freud precum și alte perspective psihoanalitice pentru înțelegerea relației dintre colonizator și colonizat, o relație care duce inevitabil, în opinia lor, la distrugerea morală și psihică a celui din urmă. Necesitatea de recuperare a culturii, limbii și identității precoloniale precum și aceea de a distruge reprezentările europene ale spațiului colonial - toate acestea sunt preocupări centrale ale scriitorilor aparținând acestei categorii. Cea de-a doua categorie are ca punct de plecare poststructuralismul și este influențată de scrierile lui Jacques Derrida, Michel Foucault și Jacques Lacan. Mișcarea coincide cu un sentiment de deziluzie în cadrul lumii a treia. Scrierile postcoloniale din această categorie sunt mai puțin entuziaste în ceea ce privește recuperarea trecutului precolonial și capacitatea de

rezistență în fața colonizatorilor. Tehnicile deconstructiviste și sensibilitățile postmoderne sunt evidente în operele lui Homi K. Bhabha, Gayatri Spivak, Kwame Anthony Appiah și mulți alții. Hibriditatea și ambivalența sunt utilizate pe scara largă pentru înțelegerea realităților coloniale și postcoloniale. Se introduce în teorie noțiunea de identitate fluidă ce devine o caracteristică de bază a scriitorilor postcoloniali, caracteristică ce explică marea atracție pe care aceștia o au față de poststructuralism și deconstrucție.

În ceea ce privește teoria postcolonială propriu-zisă sunt identificate câteva din conceptele de bază cu care aceasta operează și modul în care aceste concepte sunt puse în practică de către principalii săi teoreticieni. Rezistența și Alteritatea sunt discutate într-un subcapitol special. La fel se întâmplă cu ambivalența și hibriditatea care constituie ultimul stadiu în teoria postcolonială. Acestea din urmă sunt prezente în teoria postcolonială contemporană alături de nesiguranță, eteronegitate, pluralitate și identități multiple. Accentul pus pe hibriditate crește în contextul multiculturalismului și globalizării contemporane iar ambivalența este trăsătura care caracterizează cel mai bine nesiguranța epocii postmoderne.

În confruntarea dintre Alteritate și Similitudine se disting în cadrul teoriei postcoloniale două direcții ce le promovează pe fiecare în parte: prima îmbrățișează gândirea marxistă și în mod logic pune accentul pe Similitudine iar cea de-a doua derivă din tradiția poststructuralistă și postmodernă și are în centru Alteritatea ca principală categorie de referință.

De asemenea capitolul conține o prezentare analitică a principalelor idei promovate de unii dintre cei mai influenți teoreticieni din acest domeniu precum Franz Fanon, Edward Said, Gayatri Chakravorty Spivak și Homi K. Bhabha.

Ultima parte a capitolului este dedicată literaturilor postcoloniale. Se prezintă pentru început o imagine de ansamblu în care sunt discutate probleme legate de numele atribuit acestor scrieri, stadiile de dezvoltare ale acestor literaturi precum și principalele teme abordate.

Următoarele trei capitole conțin analiza de text propriu-zisă. După cum a fost menționat anterior cercetarea este analitică, prin urmare fiecare scriitor este studiat în mod separat.

Capitolul intitulat „*Recuperarea Alterității: Chinua Achebe*” debutează cu o privire de ansamblu în lumea operelor lui Achebe. Sunt prezentate câteva detalii legate de viața sa personală precum și a comunității Igbo din care el face parte, comunitate care ocupă întotdeauna un loc central în scrierile sale. Chinua Achebe s-a născut în estul Nigeriei într-o zonă colonizată de britanici la sfârșitul secolului al nouăsprezecelea. Preocupările sale includ conflictul dintre

tradiție și modernitate, istoria creștină, religiile tradiționale africane, etc. Primul său roman „*Things Fall Apart*” este considerat romanul african modern arhetipal, majoritatea criticilor proclamându-l pe Achebe părintele prozei africane.

Analiza propriu-zisă a fiecărui roman începe cu un subcapitol ce prezintă un rezumat al acestuia menit să familiarizeze cititorul cu problematica abordată în textul ce urmează să fie supus atenției. „*Things Fall Apart*” prezintă comunitatea Igbo în perioada primelor incursiuni ale colonialiștilor britanici în zonele locuite de aceștia la începutul secolului douăzeci. Cartea urmărește să furnizeze cititorilor o descriere realistă a trecutului precolonial, fără distorsiunile și stereotipurile caracteristice reprezentărilor europene. Romanul este analizat în încercarea de a găsi elemente care susțin dorința lui Achebe de a realiza o paralelă între cei din comunitatea Igbo și alte comunități în cadrul unui discurs umanist al Similitudinii. De asemenea, sunt supuse atenției elemente ce ilustrează scopul lui Achebe de a păstra individualitatea și specificitatea comunității Igbo, îndemnul său de a nu ceda influențelor europene și de a rezista asimilării totale. Deși Achebe nu adoptă poziții radicale discursul ce postulează Alteritatea este mai articulat și mai puternic decât cel ce postulează Similitudinea.

În ceea ce privește modalitatea de ilustrare a Alterității este discutat pentru început ritualul de ucidere al lui Ikemefuna. Deși nu susține asemenea practici Achebe prezintă acest episod din dorința de a crea o imagine cât mai autentică a unui trecut precolonial în care tradițiile erau suverane. Numeroasele puncte de vedere exprimate de criticii literari sunt aduse în discuție.

În continuare atenția se concentrează asupra capacității lui Achebe de a reconcilia două lumi prin intermediul așa-numitului ritual „*ogbanje*”. Distingem aici ceea ce Adbul Janmohamed numește „*conștiința dublă*” care este creată mai mult în mintea cititorului decât în cea a personajelor. Achebe vrea să îi facă pe cititori să înțeleagă lumea Igbo chiar și după dispariția ei, chiar și după ce a fost nevoită să se încline în fața unei alte forțe. Cititorul trebuie să suspende orice neîncredere, adică să-și amintească și să uite în același timp ceea ce știe. Achebe folosește acest roman pentru a demonstra că popoarele africane nu au auzit de cultură pentru prima dată de la europeni, că societățile africane nu erau nicidecum lipsite de inteligență ci că aveau o filozofie proprie de o mare frumusețe și profunzime, că aveau demnitate. Există numeroase pagini în roman care oferă o descriere a societății tradiționale și a sistemului de valori riguros din societatea africană, un sistem care din păcate se va prăbuși în confruntarea cu influența europeană.

Ultima problemă discutată este aceea că în acest roman cultura Igbo nu este prezentată din interior ca vitală și autonomă ci mai degrabă din exterior ca o curiozitate antropologică. Prăbușirea ei nu este văzută ca o tragedie africană ci ca un triumf european. Achebe este extrem de ironic atunci când redă gândirea îngustă a Comisarului Districtual, incapacitatea acestuia de a înțelege dimensiunea umană a destinului lui Okonkwo, ignoranța și interesele sale pur politice.

Cu privire la Similitudine, au fost identificate următoarele elemente:

Titlul romanului provine dintr-un vers al unui poem european scris de W. B. Yeats intitulat „*The Second Coming*”. La fel ca poemul lui Yeats, romanul lui Achebe prezintă o viziune a istoriei umane sub forma unor cicluri epocale - „*gyres*” - dar dintr-o perspectivă africană și nu una europeană. Folosind materialul lui Yeats pentru a realiza un contrast între diferitele perioade din istoria comunității Igbo, Achebe reușește să realizeze două lucruri: în primul rând demonstrează faptul că schimbarea istorică, renașterea și continuitatea nu sunt doar caracteristici ale tradiției europene ci și ale celei africane iar în al doilea rând, prin exploatarea literaturii și istoriografiei europene Achebe ironizează definiția limitată pe care europenii o dau culturii și istoriei.

Subcapitolul ce îl are în centru pe Okonkwo ca erou tragic are menirea de a da un răspuns unei dispute extrem de aprinse și anume aceea dacă Achebe a folosit sau nu tragedia greacă sau cea shakespeariană în construirea personajului principal. Sunt prezentate definiții și caracteristici ale tragediei precum și poziții divergente adoptate de criticii literari. Concluzia este că adevăratul răspuns la aceste întrebări este oferit în „*No Longer at Ease*” o continuare a romanului „*Things Fall Apart*”. Okonkwo este întradevăr un erou tragic dar înțelegerea destinului său trebuie bazată pe o distincție între tragedia aristoteliană tradițională și tragedia ironică modernă. În cazul lui Achebe tragedia trecutului depinde întotdeauna de perspectiva prezentului. El ilustrează relația ambiguă pe care scriitorii postcoloniali o au cu propriul trecut și zugrăvește trecutul atât ca istorie cât și ca tragedie.

Problema limbajului este una care prezintă viziunea complexă dar în același timp echilibrată a lui Achebe cu privire la problema Alterității și Similitudinii. Sunt discutate decizia lui Achebe de a scrie în engleză și motivația care a stat în spatele acestei hotărâri, precum și dificultățile cu care se confruntă autorii postcoloniali care au ales să scrie în limba colonizatorilor. Este adusă în discuție distincția pe care Abdul Janmohamed o face între culturile orale și cele chirografice, distincție ce ne ajută să înțelegem faptul că scriitorii africani se

confruntă cu paradoxul de a reprezenta experiența culturilor orale prin intermediul formelor literare. Concluzia este că sincretismul prozei lui Achebe are două consecințe importante: în primul rând Achebe scrie în engleză pentru a nu lăsa reprezentarea societății din care face parte în mâinile scriitorilor colonialiști și pentru a putea transmite mesajul său întregii lumi iar în al doilea rând, el reușește să creeze o anumită nostalgie față de cultura istorică precolonială, acum dispărută.

Cel de-al doilea roman „*No Longer at Ease*” este o continuare a primului iar acțiunea sa se petrece la două generații distanță de perioada tratată în „*Things Fall Apart*”, chiar înainte de obținerea independenței Nigeriei. Romanul urmărește impactul pe termen lung al colonizării britanice în Africa de vest și dramatizează dilemele sociale și morale cu care se confruntă Africa modernă. Un detaliu care trebuie observat este faptul că protagonistul romanului este fiul lui Nwoye, acum Isaac Okonkwo, prin urmare nepotul personajului principal din „*Things Fall Apart*”. O serie de evenimente nefericite printre care o legătură romantică eșuată, moartea mamei și o administrare proastă a resurselor financiare îl transformă pe protagonist și îl fac să cedeze corupției pe care ajunge să o considere parte integrantă a lumii în care trăiește.

S-a folosit și aici o strategie similară cu primul roman pentru descoperirea elementelor care evidențiază modul în care autorul subliniază identitatea cu sau diferența față de epistemologia europeană. În ceea ce privește modul de evidențiere a Alterității au fost analizate următoarele aspecte:

Conflictul extern prin care se face referire la exploatarea decadenței din mediul urban modern care este contrastată cu ideea de pietate și stabilitate rurală. Subcapitolul furnizează o analiză a diferitelor situații care pun în lumină această opoziție și redă poziția autorului care susține tradiția și într-o oarecare măsură manifestă nostalgie față de trecut. Obi este învins nu datorită alienării față de societate ci datorită faptului că eșuează în înțelegerea adevăratei valori a tradițiilor. Colonialismul dă naștere unei perioade de haos în societatea colonizată, o perioadă în care vechile tradiții și valori nu mai sunt prețuite iar cele noi nu au fost încă descoperite. Romanul poate fi perceput ca un produs al conflictului dintre dorința de a reține valorile tradiționale și recunoașterea faptului că schimbarea și asimilarea sunt absolut necesare supraviețuirii.

Cel de-al doilea conflict, cel intern, este în mare parte rezultatul faptului că protagonistul a beneficiat de educație în lumea vestică. Astfel, legăturile pe care le avea cu societatea

tradițională au fost distruse iar la întoarcerea în țară descoperă că a devenit fără speranță prizonierul a două lumi diametral opuse. Subcapitolul promovează ideea că Obi este un idealist, un rebel modern care caută autonomie în existența sa dar care este vinovat de două lucruri: nu este credincios propriului neam atunci când se revoltă împotriva tradiției și, în egală măsură, nu este credincios noului său statut de intelectual care ar trebui să promoveze o conduită ireproșabilă. Personalitatea sa cuprinde trei culturi distincte – lumea rurală nigeriană în care și-a petrecut copilăria, lumea urbană nigeriană în care trăiește în prezent și lumea vestică în care și-a efectuat studiile - iar din păcate nici una dintre acestea nu a fost asimilată corespunzător.

Din același punct de vedere al eroului care este prins între două lumi distincte - cea europeană și cea africană – este investigată și problema limbajului. Ultimul subcapitol aduce în discuție statutul special al Clarei ca parte a segmentului de populație considerat stigmatizat în mod tradițional - „*osu*”. Este explorată ambivalența protagonistului între modernism și tradiție. Concluzia este ca în ciuda creștinismului, dominației britanice și a modernității unele tradiții rămân adânc înrădăcinate în societatea Igbo. Conflictul cultural devine multidimensional, există trei lumi care îl influențează pe Obi iar lui îi lipsește forța morală să învingă.

Primul subcapitol privitor la problema Similitudinii face referire la faptul că titlul romanului provine dintr-un poem al lui T. S. Eliot intitulat „*The Journey of the Magi*”. Așadar un vers anglo-american servește scopului unui roman african. Ulterior este discutată modalitatea în care tragedia, un gen prin excelență european, se aplică destinului lui Obi.

Ultimul roman discutat este „*Anthills of the Savannah*”, o carte care marchează o schimbare în proza lui Achebe atât din punct de vedere al conținutului cât și din punct de vedere al formei. Cartea are un substrat politic și explorează pericolele și dificultățile cu care se confruntă societățile postcoloniale din noile state independente ale Africii. Acțiunea romanului se petrece într-un stat african imaginar numit Kangan condus de un dictator cu pregătire militară la academia britanică Sandhurst. Principala problemă pe care o adresează este modul în care trebuie condusă o națiune și repercursiunile pe care acest lucru le are asupra majorității oamenilor, inclusiv asupra celor aflați la putere.

Dintre trăsăturile romanului care evidențiază Alteritatea au fost identificate următoarele:

Problema limbajului deoarece în acest roman Achebe reușește să folosească limbajul nu doar ca un marcator al individualității africanilor ci și ca un marcator al diferenței de clasă socială.

O altă problemă dezbătută este aceea că toate cele patru personaje principale au studiat și au petrecut o perioadă semnificativă de timp în Marea Britanie. Romanul urmărește modul în care acest lucru influențează relația lor cu cetățenii obișnuiți din Kangan. Se pune problema cum poate elita educată în vest să își unească forțele cu masele populare pentru a crea o societate dreaptă. Este analizat modul în care fiecare personaj a fost influențat de expunerea la cultura vestică. Ideea promovată este ca pe lângă educație, care reprezintă în mod evident un pas înainte, elitele și conducătorii trebuie să reclădească legăturile cu oamenii obișnuiți și să încerce să trăiască în deplină cunoaștere a realităților națiunii din care fac parte.

Nu în ultimul rând trecutul este supus atenției deoarece recuperarea lui este unul din primii pași pe care noile națiuni independente din Africa trebuie să îi ia în considerare pentru recâștigarea demnității și a încrederii de sine. Romanul încearcă să activeze valorile trecutului văzute ca o soluție pentru rezolvarea problemelor din societatea postcolonială contemporană. Călătoria către viitor trebuie să viziteze întotdeauna trecutul.

Cu referire la Similitudine există un întreg subcapitol dedicat prezentării problematicii de gen deoarece în acest roman Achebe crează pentru prima dată un personaj principal feminin puternic, independent, care nu necesită sprijinul bărbaților pentru a supraviețui. Critica literară privește totuși cu ochi diferiți această problemă existând opinii care susțin, sau care dimpotrivă, denigrează personajul Beatrice Okoh.

„*Transcendența Alterității: Rohinton Mistry*” este un capitol care debutează cu câteva detalii privitoare la Rohinton Mistry, detalii considerate esențiale pentru o înțelegere corectă a operei sale. Mistry este un scriitor născut în India, aparține comunității etnice parse și și-a petrecut primii douăzeci și trei de ani din viață în Bombay, orașul său natal. A emigrat ulterior în Canada unde a studiat engleza și filozofia la universitatea din Toronto. Aici și-a început cariera de scriitor cu o serie de nuvele care au câștigat rapid aprecierea criticilor literari precum și numeroase premii. Opera lui Mistry se concentrează asupra culturii și vieții comunității parse dar mai presus de toate este guvernată de o hibriditate care operează pe mai multe niveluri.

Capitolul dedicat acestui scriitor continuă cu o scurtă istorie a comunității parse din India. Membrii comunității parse sunt descendenți ai persanilor de religie zoroastriană care au fugit din Iran după cucerirea acestuia de către invadatorii arabi de religie musulmană acum aproximativ o mie de ani. Ei s-au stabilit în regiunea Gujarat din nord vestul Indiei. Comunitatea a prosperat în special după începutul colonizării britanice iar membrii ei au jucat rolul de mediatori între

coloniștii europeni și populația indigenă. Au devenit în scurt timp cea mai urbanizată și mai prosperă comunitate din India dar, din păcate, epoca postcolonială a adus pentru ei un declin din motive ușor de înțeles - nu au susținut în mod activ lupta anticolonială și au continuat să fie loiali idealurilor coloniale britanice. În zilele noastre comunitatea își menține identitatea etnică – membrii ei sunt indieni din punct de vedere al afilierii naționale, al limbii și istoriei dar, în același timp, își mențin propriile obiceiuri și practici religioase. Situația membrilor acestei comunități ilustrează perfect noțiunea de hibriditate așa cum este ea identificată de teoreticianul Homi K. Bhabha – el însuși pars. Bhabha consideră ca identitatea colonială este marcată de ambivalență și că ea presupune atât un proces de identificare cu celălalt cât și unul de negare al lui.

Din moment ce opera lui Mistry abundă în referiri la vechea religie zoroastriană un întreg subcapitol este dedicat prezentării acestei credințe. Este de reținut faptul că este cea mai veche religie monoteistă din lume și a fost fondată în secolul cinci sau șase î. e.n. de către preotul și profetul Zarathustra.

Înainte de a continua cu analiza propriu-zisă a romanelor se prezintă câteva dintre motivele care au stat la baza deciziei lui Mistry de a scrie despre India în ciuda faptului că locuiește de mulți ani în Canada. Acțiunea primului roman analizat „*Such a Long Journey*” se petrece în Bombay în anul 1971 și se concentrează asupra vieților și greutăților întâmpinate de membrii comunității parse într-o perioadă de mari frământări sociale și politice. Protagonistul romanului Gustad Noble, funcționar la o bancă din Bombay și tată de familie devotat, este involuntar aruncat în lumea coruptă, brutală și lipsită de scrupule a politicii indiene. Romanul urmărește încercarea sa de a se confrunta atât cu propriile temeri interioare cât și cu amenințările provenite din lumea exterioară.

Analiza romanului ilustrează faptul că acesta poate fi interpretat în două moduri. Pe de o parte există preocuparea lui Mistry pentru Alteritate văzută în special ca Alteritate a comunității din care face parte și textul nu poate fi înțeles fără a fi luate în considerare specificitățile culturale, istorice și religioase ale comunității parse. Pe de altă parte Mistry face numeroase referiri la tradiția umanistă pledând pentru comunicare și înțelegere interculturală într-un discurs al similitudinii extrem de bine articulat. După cum el însuși s-a exprimat uneori „*caracterul universal al narațiunii este suficient*”.

În ceea ce privește Alteritatea comunității parse istoria se dovedește a fi unul din factorii care oferă membrilor un sentiment de unicitate iar romanul „*Such a Long Journey*” se concentrează asupra istoriei comunității privită ca o modalitate de a înțelege cât mai precis identitatea parse. În încercarea de a păstra memoria culturală a comunității și de a-i ajuta pe membrii acesteia să-și construiască o identitate proprie în fața discursului hegemonic al majorității hinduse, Mistry prezintă istoria din perspectiva unui pars implicat direct în evenimentele analizate. Religia, ca element de bază al identității culturale, este și ea evidențiată prin numeroasele detalii privind ritualurile și practicile specifice zoroastrismului. Limbajul constituie și el o modalitate de semnalare a Alterității culturale. Se face aici referire la anglofilia ce îi caracterizează pe parși și la modul în care aceasta este amenințată de politica hindusă de extremă dreaptă.

Se discută de asemenea influența pe care așa-zisele bariere artificiale – zidul ce înconjoară blocul și hârția ce umbrește geamurile – le au atât asupra protagonistului cât și asupra celorlalte personaje. Zidul ce înconjoară blocul ține lumea exterioară la distanță atât la propriu – oferă rezidenților clădirii protecție față de freamătul orașului – cât și la figurat – întreaga clădire este locuită de reprezentanți ai comunității parse. Hârția ce umbrește geamurile, așezată acolo de Gustad acum zece ani în timpul războiului cu China, semnaleză și ea dorința protagonistului de a evita lumea exterioară și de a se concentra asupra trecutului. De fapt efectul ambelor bariere este similar – prevenirea angajării active în serviciul binelui precum și cultivarea izolării și pasivității.

Capitolul continuă cu o analiză a preocupării lui Mistry față de valorile umane universale, o preocupare care transcede interesul tradițional manifestat de scriitorii postcoloniali pentru Alteritate. Prăbușirea barierelor culturale este evidențiată în special de decizia lui Gustad de a-l ruga pe artist să picteze zidul ce înconjoară blocul cu imagini ale zeilor și sfinților reprezentând toate religiile practicate în India. Picturile transformă zidul dintr-un loc profan folosit ca latrină publică într-unul sacru folosit acum pentru venerarea zeilor. Astfel tradiționala preocupare postcolonială pentru religie ca marcator al Alterității culturale este suplimentată de o interpretare funcțională a acesteia ca esențială în a ne ajuta să descoperim sensul existenței. Este adusă ulterior în centrul atenției analogia dintre existența umană și o lungă călătorie sau viața sub forma unei călătorii. Se poate stabili o legătură între epigraful romanului provenit din poemul lui T.S. Eliot „*The Journey of the Magi*” și călătoria protagonistului prin viață. Concluzia este că

atât mesajul romanului lui Mistry cât și cel al poemului lui Eliot este nu atingerea unui anumit scop este importantă ci conduita pe care oamenii o au în cursul călătoriei lor prin viață. Figura artistului este ilustrativă pentru această temă. El trăiește și își desfășoară activitatea într-o lume schimbătoare pentru că în artă ca și în viață permanența este o iluzie. Artistul întruchipează atitudinea călătorului prin viață. Această atitudine îi dă putere să lupte cu greutatea vieții prin adaptare la caracteristica de bază a existenței umane – mutabilitatea. Finalul romanului demonstrează faptul că Gustad înțelege în cele din urmă faptul că existența noastră, asemenea unei călătorii, nu este altceva decât o serie de permanente schimbări și că pierderea face parte din experiența umană .

Subcapitolul despre înstrăinarea umană investighează relațiile pe care Gustad le are cu prietenii și impactul pe care acestea îl au asupra viziunii sale pesimiste despre viață. Gustad se transformă astfel dintr-un reprezentant al comunității parse într-un reprezentant al întregii umanități.

„*A Fine Balance*” este cel de-al doilea roman al lui Mistry a cărui acțiune se petrece într-un oraș necunoscut pe care cititorul îl identifică fără prea mare greutate cu Bombay-ul. Este un roman istoric care se concentrează asupra terorii trăite de populație în timpul Stării de Urgență dintre anii 1975-1977. Mistry își extinde aria preocupărilor dincolo de viața membrilor comunității parse și îmbrățișează soarta întregii națiuni indiene. Este utilizată și aici aceeași strategie ca și în cazul primului roman în încercarea de a descoperii elemente care semnalează preocuparea lui Mistry pentru semnalarea Alterității propriiei comunități precum și pe cea a întregii societăți postcoloniale indiene. Ulterior sunt identificate elemente care ilustrează faptul că romanul poate fi înțeles fără a face nici un fel de referire la Alteritatea culturală și că el se constituie într-o pledoarie pentru comunicare interculturală și solidaritate umană ca modalități de construire a identității și ca remedii împotriva unei realități sumbre.

Primele două secțiuni demonstrează modul în care evenimentele istorice și prejudecățile religioase pot avea consecințe devastatoare asupra vieții oamenilor. În cadrul romanului sunt evidențiate două evenimente istorice: Partiția însoțită de independența Indiei câștigată în 1947 și Starea de Urgență decretată de Indira Ganhi între anii 1975-1977. Sunt discutate apoi implicațiile sistemului hindus de împărțire a societății în caste distincte și modul în care acesta devine responsabil de ruina a numeroase destine. Evident întreaga secțiune îi are în centru pe Ishvar

și Om subliniind destinul tragic al întregii lor familii precum și profunzimea în care sunt înrădăcinate mentalitățile religioase în întreaga societate hindusă.

Pentru a susține un discurs umanist al Similitudinii se insistă în primă instanță asupra pierderilor de diferite feluri suferite de personajele principale, pierderi care duc inevitabil la sentimente de inutilitate și lipsă de sens a existenței umane. Acestea sunt experiențe care nu au nimic de a face cu specificitățile postcoloniale indiene. Sunt analizate aici eroziunea și lipsa de satisfacție survenite în viața lui Maneck și cea a Dinei Dalal.

Următoarea secțiune se concentrează asupra rolului povestirilor. Cuvertura la care lucrează Dina poate fi considerată un leitmotiv al întregului roman și o metaforă ce ilustrează construirea identității prin intermediul povestirilor. Se poate face o analogie între materialele diferite din care este făcută cuvertura și identitatea individuală care este la rândul ei compusă din elemente variate. Rezultatul construcției identitare este în majoritatea cazurilor un întreg omogen compus din părți eterogene. Un personaj care evidențiază în mod special importanța povestirilor este Vasant Rao Valmik. El este capabil să înțeleagă adevăratul rol al povestirilor care au un dublu scop: ne ajută să ne amintim evenimente dar în același timp pot să și schimbe aceste evenimente, prezentând propria noastră versiune asupra lucrurilor. Chiar și versiunea istorică oficială poate fi schimbată de micile povestiri ale unor indivizi aparent ne semnificativi. Modul în care gândește Valmik este asemănător cu cel al scriitorului postcolonial care relatează povestirile celor colonizați pentru a le crea acestora o identitate proprie.

O întreagă secțiune este dedicată furnizării unor exemple ce ilustrează necesitatea de comunicare, o necesitate care transcede toate barierele culturale și care se dovedește esențială în a da sens existenței umane. Întreg romanul ilustrează acest lucru, chiar și cele mai bizare personaje manifestând într-o anumită măsură compasiune față de ceilalți. Cel mai elocvent exemplu în acest sens este furnizat de familia neconvențională ce prinde viață în apartamentul Dinei Dalal unde barierele culturale se prăbușesc și cei patru protagoniști ajung să se descopere unul pe celălalt.

Se analizează apoi idea de echilibru care se dovedește esențială pentru înțelegerea mesajului transmis de întregul roman. În timpul încercărilor cărora sunt nevoite să le facă față personajele lui Mistry speră că binele va învinge răul sau că cel puțin va exista armonie între bine și rău. În consecință majoritatea personajelor petrec perioade semnificative de timp în încercarea de a evalua idea de dreptate și justiție. Petrec de asemenea suficient timp ca victime

ale nedreptăților de tot felul. Cei care reușesc să mențină un echilibru între exploatator și exploatat devin victorioși și reușesc să supraviețuiască chiar dacă în forme mult reduse. Tema echilibrului este cel mai bine ilustrată de filozoful romanului Vasant Rao Valmik. „*Uneori trebuie să folosim eșecurile ca puncte de plecare pentru reușite. Trebuie să menținem un echilibru perfect între speranță și disperare.*” Echilibrul reprezintă de fapt acceptare dar nu în sensul că oamenii trebuie să accepte cu pasivitate tot ceea ce soarta le-a pregătit. Echilibrul implică un efort – oamenii trebuie să-și extragă energia din surse de speranță și să evite cufundarea în disperare. Mesajul romanului este acela că cei trei supraviețuitori – Dina, Ishvar și Om - se comportă în concordanță cu sfatul oferit de Valmik. Mistry celebrează universalitatea eforturilor depuse de ei și se aduce în discuție universalitatea propriei noastre condiții umane încurajând lupta permanentă împotriva obstacolelor întâlnite.

Ultima parte dedicată acestui roman se concentrează asupra stilului abordat de Mistry și supune atenției puncte de vedere exprimate de diferiți critici literari. Majoritatea par să fie de acord că romanul lui Mistry este unul tradițional realist scris în manieră dickensiană. Totuși există și critici care consideră că romanul este o combinație de diferite stiluri narative și că intră uneori într-o sferă pur simbolică. Concluzia este că cel mai bun termen pentru a eticheta opera lui Mistry este meta-realism postcolonial. Influența modernă este și ea prezentă cu precădere în citatele din poemul „*The Second Coming*” al lui W. B. Yeats. Valmik folosește exemplul acestui poem și viziunea referitoare la istorie a lui W. B. Yeats pentru a ilustra situația în care se află societatea indiană postcolonială. Se discută de asemenea faptul că Mistry explorează paradoxul conceptelor de „*ordine*” și „*haos*” într-o manieră care amintește de Chinua Achebe.

Cel din urmă roman analizat este „*Family Matters*”, cea mai recentă creație a lui Mistry. Este un roman tradițional a cărui acțiune se petrece în Mumbai – noua denumire a Bombay-ului - la mijlocul anilor 1990. Pe lângă bigotismul religios și tradiționalismul rigid, romanul diagnostichează și alte afecțiuni ale societății postcoloniale indiene printre care se numără corupția nesfârșită a guvernului și a politicienilor. Sunt urmărite viețile a trei generații dintr-o familie parsă. Respectând strategia folosită până în prezent se demonstrează pentru început că romanul este profund ancorat în realitatea postcolonială indiană și nu poate fi înțeles corespunzător fără o cercetare prealabilă a evenimentelor și specificului societății indiene din anii 1990; pe de altă parte există numeroase elemente care subliniază universalitatea povestirii.

Prima categorie include interesul lui Mistry pentru istorie și pentru impactul pe care aceasta îl poate avea asupra vieții oamenilor. Sunt prezentate evenimente din istoria contemporană a Indiei pe fundalul cărora are loc acțiunea romanului. Subtextul politic al romanului este reprezentat de dezvoltarea ideologiei fundamentaliste promovate de Shiv Sena, un partid de extremă dreaptă aflat la putere în statul indian din care face parte Mumbai-ul, și de repercursiunile drastice pe care acțiunile acestuia le au asupra cetățenilor obișnuiți. Accederea la putere a unui partid de extremă dreaptă a dus la sentimente de profundă anxietate în cadrul tuturor minorităților din India.

Primul subcapitol referitor la analiza valorilor umaniste universale promovate de roman se concentrează asupra problemei ambiguității morale. Pe parcursul întregului roman observăm cum personajele încearcă să-și trăiască viața independent de evenimentele politice din jurul lor dar din păcate sfera publică și cea privată nu pot fi separate iar corupția sfârșește prin a pătrunde chiar și în cadrul comunității parse, una dintre cele mai respectate pentru onestitate. Corupția de care dau dovadă personajele este strâns legată de corupția socială și politică ce caracterizează Mumbai-ul contemporan. Uneori raționamentele din spatele acțiunii personajelor sunt perfect cinstite și justificate în totalitate. Se insistă asupra exemplelor care ilustrează fragmentarea idealurilor și suprapunerea obligațiilor contradictorii pe care personajele le au față de familie, comunitate, religie, societate.

Un întreg subcapitol este dedicat diferenței culturale deoarece în acest roman ea este tratată într-un mod complet diferit față de operele anterioare. În timp ce în primul roman diferența culturală era prezentată ca un element ce dă sens existenței umane, în următoarele romane același concept este zugrăvit mult mai critic culminând cu imaginea negativă creată în acest ultim text. Mistry postulează o identitate hibridă și pledează pentru toleranță și înțelegere interculturală. „*Family Matters*” explorează problema barierelor iar întrebarea esențială care se pune este dacă acestea sunt în folosul sau în detrimentul oamenilor în încercarea acestora de a da sens existenței. Dacă aceste bariere se dovedesc a fi prea numeroase ele pot să prevină solidaritatea și comunicarea și pot să influențeze în mod negativ formarea identității culturale. Subcapitolul analizează involuția pe care o suferă personajul principal Yezad, metamorfozarea sa dintr-un individ tolerant cu vederi largi într-un fundamentalist religios. Personajul contrastează puternic cu angajatorul său, domnul Kapur, care pare să fie întruchiparea valorilor umaniste. Mistry este foarte critic față de comunitățile care optează pentru lipsa de comunicare și pentru

egocentrism deoarece această strategie conduce inevitabil la degenerare spirituală și culturală. Mistry prețuiește importanța religiei și a tradiției ca marcatori ai identității dar este critic față de aceleași elemente atunci când ele se transformă în marcatori ai esențialismului și izolării.

Următorul subcapitol pornește de la afirmația lui Edward Said care susține că un aspect cheie al modernismului rezidă în trecerea de la filiație la afiliație și încearcă să demonstreze că în majoritatea operelor sale Mistry pare să sugereze că afiliațiile sunt determinate de și reflectă valori filiale. Concluzia care se desprinde este aceea că Mistry descrie două tipuri de familii: una care reflectă legăturile de sânge și o alta care, prin extensie, devine marea familie a umanității, acolo unde toleranța și înțelegerea ar trebui să domnească. În mod evident Mistry pledează pentru cea de-a doua.

În final există un întreg subcapitol dedicat rolului pe care îl au povestirile în procesul de îmbunătățire a cunoștințelor și al deschiderii de noi orizonturi. Rolul acestor povestiri este de a omogeniza și suprima Alteritatea, de a promova valorile umane universale. În cuvintele domnului Kapur: *„Indiferent unde mergem în această lume există o singură povestire importantă: aceea a tinereții și a pierderilor suferite și a dorinței de izbăvire. Prin urmare toți spunem aceeași povestire la nesfârșit. Doar detaliile sunt diferite.”*

Opera ultimului scriitor adus în discuție este analizată în capitolul intitulat *„Dizolvarea Alterității: Diran Adebayo”*. Este un capitol care păstrează aceeași structură pe care o au cele două capitole anterioare dedicate analizei de text. Pentru început sunt oferite câteva detalii referitoare la natura scrierilor și la mediul din care provine scriitorul analizat. Mediul din care provenim influențează întotdeauna percepțiile noastre și imaginile pe care ni le construim despre lume. Adebayo s-a născut în Londra având părinți de origine nigeriană și a câștigat aprecierea criticii literare după publicarea primului său roman intitulat *„Some Kind of Black”* în anul 1996. Romanul a câștigat numeroase premii și a fost reeditat de câteva ori devenind ceea ce numim un roman clasic modern. Într-o oarecare măsură este un text autobiografic a cărui principală preocupare este identitatea culturală. Romanul respinge ideea existenței unei purități etnice sau culturale.

Capitolul continuă cu o scurtă prezentare a istoriei comunității britanice de culoare care datează încă din perioada ocupației romane și care a continuat să existe de-a lungul secolelor până în perioada contemporană. Astăzi populația de culoare reprezintă aproximativ 13% din populația totală a Londrei.

Următorul subcapitol este dedicat unei prezentări generale a culturii britanice contemporane de culoare deoarece o familiarizare cu stadiile de dezvoltare ale acesteia se va dovedi extrem de utilă pentru înțelegerea problemelor ridicate în roman. Concluzia care se desprinde este aceea că în zilele noastre ideea de diferență devine din ce în ce mai nuanțată iar noțiunea de individ de culoare ca și categorie identificatoare necesită o permanentă redefinire. Secolul douăzeci și unu se îndreaptă în direcția recunoașterii modului în care identitățile culturale se formează în cadrul unor șabloane complexe ale Alterității și Similitudinii în contextul unui stat în care însăși definiția naționalității devine din ce în ce mai instabilă și în care interacțiunea dintre diferitele culturi ce ocupă același spațiu constituie o permanentă provocare și duce la redefinirea ideilor prestabilite privind identitatea culturală.

Analiza propriu-zisă a romanului începe cu un rezumat din care aflăm că acțiunea se petrece în Londra și Oxford la începutul anilor 1990 și că urmărește evenimentele petrecute într-un an dificil din viața protagonistului Dele un student de culoare de origine nigeriană. Următoarele subcapitole conțin o analiză a romanului care încearcă să demonstreze faptul că romanul poate fi citit în două moduri: pe de o parte există încercarea lui Adebayo de a sublinia diferențele culturale specifice care îl deosebesc pe eroul său de ceilalți tineri londonezi iar pe de altă parte romanul poate fi considerat o călătorie de autodescoperire și autocunoaștere a unui tânăr ca oricare altul. Din acest punct de vedere cartea are un caracter universal reflectând eterna încercare umană de a se descoperi pe sine într-o lume plină de contradicții. Principalul argument este acela că identitatea protagonistului se construiește între cei doi poli ai Alterității și Similitudinii.

Alteritatea lui Dele este în primul rând semnalată de originea sa nigeriană și de faptul că face parte din lumea londoneză de culoare. Primul lucru înseamnă că el trebuie să satisfacă atât cerințele societății britanice contemporane cât și pe cele ale unui tată autoritar a cărui atitudine este emblematică pentru „*experiența diasporică*” așa cum este ea identificată de Stuart Hall. În ceea ce privește cea de-a doua problemă, Adebayo insistă asupra fragmentării care caracterizează comunitatea de culoare din Londra și asupra modului în care acest lucru poate influența formarea identității subiecților de culoare.

Primul subcapitol dedicat problemei Similitudinii prezintă elemente care ilustrează faptul că imaginea negativă creată comunității de culoare nu este deloc în concordanță cu individualitățile tinerilor membri ai acesteia. Adebayo demonstrează o măiestrie remarcabilă prin

capacitatea sa de a zugrăvi comunitatea așa cum este ea - caracterizată de un mare grad de eterogenitate. Prin intermediul protagonistului Adebayo explorează dorințele, plăcerile, dificultățile vieții din societatea modernă britanică precum și refuzul tinerilor de culoare de a se conforma imaginilor dominante referitoare la ei. Uneori conflictul rasial ajunge în plan secundar iar cel adus în prim plan este conflictul uman care evidențiază părțile bune și rele ale fiecărui individ.

Se evidențiază și modalitatea în care este construită identitatea protagonistului, romanul ilustrând afirmația lui Stuart Hall care susține că „*identitatea culturală nu este fixă, ea este întotdeauna hibridă*”. „*Some Kind of Black*” nu încearcă să impună o identitate autentică a eroului ca membru al comunității britanice de culoare ci mai degrabă își propune să demonstreze că identitatea culturală a unei persoane este formată din mai multe ingrediente, părți eterogene care se unesc și formează un întreg omogen. Diferitele elemente ale sinelui nu sunt niciodată izolate ci se află într-un permanent dialog. Dele face parte din mai multe lumi care au nevoie de reconciliere și care contribuie fiecare la formarea adevăratei sale identități.

Ultima parte a discuției încearcă să demonstreze faptul că pentru Adebayo protagonistul său este un londonez tipic în ciuda faptului că este supus atâtor influențe ca urmare a traiului într-un spațiu multicultural. Romanul evidențiază un lucru subliniat și de teoreticianul culturii Stuart Hall și anume acela că există în zilele noastre în Marea Britanie o cultură distinctă britanică și de culoare în același timp. Sunt supuse atenției și analizate aici două distincții pe care le face Adebayo: cea dintre rasă și clasa socială precum și cea dintre rasă și cultură. „*Some Kind of Black*” se concentrează asupra caracterului eclectic și multicultural al societății londoneze. Întreg romanul ilustrează faptul că Dele este un britanic autentic nu un negru autentic. Se subliniază totuși faptul că există o categorie de oameni care nu sunt capabili să înțeleagă dimensiunea britanică a existenței lor și care privesc problemele dintr-o perspectivă exclusiv rasială.

Capitolul final prezintă concluziile prezentului studiu într-o manieră analitică și se încheie cu câteva observații personale referitoare la provocările contemporane ale identității, observații care au luat ființă ca rezultat al acestei cercetări.

Pentru **Chinua Achebe** Alteritatea înseamnă în principal Alteritate culturală. El susține că misiunea ideologică a literaturii africane este aceea de a recupera valoarea și demnitatea unui trecut insultat de reprezentările europene și de a demonta așa-zisele adevăruri absolute promovate de gândirea vestică. În cazul culturilor care au fost victime ale colonizării, acum

postcoloniale, o proză care recuperează resursele autonome ale Africii și reconstituie subiecții colonizați fragmentați contribuie în mod activ la aspirația colectivă de redobândire a identității. Operele lui Achebe subminează reprezentările coloniale ale culturilor africane. El dorește să reinventeze identitatea națională sub forma unei întoarceri benevole la ceea ce se poate utiliza din trecutul colonial. El postulează o respingere conștientă a identității impuse de europeni. În cazul său *Alteritatea și Similitudinea* sunt entități care se exclud reciproc. Cu toate că recunoaște faptul că popoarele africane au beneficiat într-o anumită măsură de cunoștințele aduse cu ei de către europeni și de ideologia europeană a progresului el subliniază faptul că popoarele africane colonizate au fost forțate să renunțe la propria lor identitate pentru a se integra într-un proiect imperial în cadrul căruia au continuat să aibă un statut marginal. Achebe consideră că recuperarea unei identități tradiționale este pasul crucial către respectul de sine și câștigarea autorității. De asemenea prin evidențierea a ceea ce este distinct african se creează posibilitatea unui răspuns critic și independent față de dominația europeană. În opinia sa identitatea africană autentică trebuie să încorporeze atât moștenirea europeană colonială cât și tradițiile și cultura africană precolonială. Din acest punct de vedere el poate fi considerat un precursor al teoriilor contemporane privind identitatea. Prin modalitatea sa de reinterpretare a Africii postcoloniale Achebe este unul dintre primii care scriu în favoarea recunoașterii conceptului de identitate ca fiind un conglomerat de influențe multiple. Această imagine a identității ca un tot unitar al sinelui și al celuilalt prefigurează teoriile postmoderne în care identitatea este percepută ca ambivalentă și hibridă.

Modul în care **Rohinton Mistry** percepe identitatea se află undeva între Achebe și Adebayo. Proza lui Mistry oferă satisfacțiile recunoașterii atât celor care sunt familiarizați cu realitățile postcoloniale indiene și cu poziția ocupată acolo de membrii vulnerabilei comunități parse cât și celor care nu cunosc aceste lucruri dar care se pot identifica cu personajele, cu experiențele și alegerile pe care acestea le fac în viață. În aceste romane există un amestec de universalitate și specificitate culturală și contextuală care le oferă unicitate și se pare că le asigură și longevitatea. Mistry pătrunde în paradigma post-etnică și alege să adreseze întrebările orizontal dincolo de ideea de culturi specifice contraatacând stereotipurile. Totuși identitatea etnică are un impact puternic asupra stilului lui Mistry complicându-i hibriditatea inerentă. În ciuda unei prezentări detaliate a tradițiilor etnice și religioase puțini dintre protagoniștii lui Mistry devin prizonierii etnicității sau ai religiei. Majoritatea încearcă să depășească aceste

bariere și să pătrundă în spații mai largi care nu sunt controlate de grupurile etnice sau hegemonice din societatea postcolonială indiană. Operele lui Mistry pot fi interpretate ca limitate având ca preocupare principală experiența membrilor comunității parse dar la o privire mai atentă se poate observa că ele au fost scrise în spațiile dintre culturi, interstițiile despre care vorbește Jacques Derrida și că ele traversează granița dintre etnicitate și transnaționalism. Îndemnul explicit pentru hibriditate poate fi detectat în toate romanele lui Mistry.

Nu trebuie trecut cu vederea nici faptul că în operele lui Mistry există o preocupare permanentă pentru istorie. De fapt el scrie o literatură postcolonială care are ceva de spus despre trecut. Romanele sale deconstruiesc istoria, ele se constituie în provocări la adresa versiunilor oficiale ale istoriei, adevărilor postulate de politicieni.

Este de asemenea important să se înțeleagă faptul că pe lângă schimbul cultural Mistry promovează și un schimb între ființele umane, schimb care se concentrează pe Similitudinea și nu pe diferența dintre culturi. Operele sale conțin numeroase referiri la valorile umaniste. Cu toate că poate părea paradoxal Mistry reușește să combine valorile universale cu cele etnice în contextul căutării unei identități autentice. Scrierile sale exemplifică posibilitatea prezentării într-o manieră dialogică a discursului postcolonial al Alterității și a celui universal al Similitudinii.

Proza lui **Diran Adebayo** reprezintă o luptă împotriva Alterității rasiale și o pledoarie în favoarea acordării unei importanțe mult mai mari casei sociale și culturii specifice fiecărui individ. El consideră că aceste categorii sunt mult mai adecvate pentru a compara indivizii. Adebayo percepe construirea identității ca pe un proces în cadrul căruia dorința pentru Alteritate absolută trebuie să fie abandonată. El prețuiește eforturile de asimilare și sincretismul. Protagonistul romanului său evoluează transformându-se dintr-un tânăr confuz care nu știe ce lume să aleagă într-unul matur care înțelege și apreciază necesitatea schimburilor interculturale. Pentru Adebayo orice formă de alterizare extremă, indiferent de intențiile bune sau rele, devine o strategie discursivă inacceptabilă datorită reducerii și deformării unei realități care este întotdeauna mult mai complexă. Romanul său ilustrează ceea ce teoria postcolonială a numit suprapunerile reciproce dintre identitatea colonizatorilor și cea a celor colonizați. Adebayo susține că în Londra contemporană nu se poate vorbi despre o identitate autentic de culoare așa cum nu se poate vorbi nici despre o identitate autentic albă. În schimb se poate vorbi despre o

identitate britanică ce cuprinde influențe diferite și care este produsul mediului multicultural caracteristic metropolei.

Scopul acestei teze a constituit investigarea modului în care identitatea culturală este reprezentată prin intermediul textelor contemporane literare. S-a încercat descoperirea unor șabloane pe care scriitorii le folosesc în procesul de afirmare a identității. Totuși, având în vedere observațiile de mai sus, se desprinde concluzia că nu se poate stabili nici un șablon clar cu privire la construcția identitară. Numeroasele încercări de a împărți scriitorii în diferite categorii, deși nu complet inutile, demonstrează doar faptul că în perioada postmodernă adevărurile absolute nu își mai găsesc locul. Nu există reguli universale pentru definirea identității ci doar strategii individuale. Ceea ce rămâne valabil în toate cazurile este faptul că identitățile sunt constituite în și prin diferență și se definesc în raport cu ceea ce nu sunt.

În centrul cercetării s-a aflat importanța Alterității ce constituie paradigma analitică cu care operează atât postmodernismul cât și postcolonialismul. Alteritatea este baza construcției identitare.

Implicațiile construirii identității sunt negociate de-a lungul unui spectru de posibilități ce variază între Similitudine și Alteritate, dar totuși fără a se desprinde o strategie bine definită deoarece percepțiile individuale sunt unice și nu pot subscrie adevărilor universale. Toți cei trei scriitori studiați par să susțină ideea că acordarea unei atenții sporite individului ar produce o transformare profundă a teoriei postcoloniale care ar transcede preocupările legate de calamitățile colonialismului și ar fi capabilă să se concentreze asupra construirii unei identități postcoloniale independente de trecut. În special în cazul lui Rohinton Mistry și în cel al lui Diran Adebayo indivizii refuză să mai fie în principal definiți ca membri ai comunităților din care fac parte și caută spații mai largi în care să se localizeze.

Toate cele trei cazuri studiate evidențiază faptul că nu există o identitate absolută sau o diferență absolută între indivizii aparținând diferitelor culturi pentru simplul motiv că identitatea nu este niciodată statică. Identitatea este într-un flux continuu, într-o permanentă mișcare. Poate fi legată una de afiliere sau de loialitate sau una legată de culoarea pielii, istorie, naționalitate, etnicitate. Întotdeauna subiectul este cel care are un rol activ în procesul de formare al identității.

Ca urmare a acestui studiu se consideră că problema construcției identitare va câștiga importanță sporită în următorii ani. Provocările globalizării vor afecta profund viitorul. Vor schimba modul în care este concepută și percepută ideea de națiune și cultură unitară datorită

modificărilor economice și politice care vor fi un efect normal al celorlalte schimbări care se petrec la nivel mondial. Toate acestea ar putea să ducă la o atenție mai mare acordată culturii și conceptului de civilizație ca principali marcatori ai identității. Acest studiu constituie un punct de plecare, el oferă răspunsuri dar în același timp deschide și noi posibilități de investigare a uneia dintre cele mai dramatice provocări contemporane.

BIBLIOGRAFIE

Surse Primare

Chinua Achebe

1. Achebe, Chinua. *Anthills of the Savannah*. New York: Anchor Books A Division of Random House Inc., 1988;
2. Achebe, Chinua. *No Longer at Ease*. New York: Anchor Books A Division of Random House Inc., 1994;
3. Achebe, Chinua. *Things Fall Apart*. London: William Heinemann Ltd., 1958.

Rohinton Mistry

1. Mistry, Rohinton. *A Fine Balance*. London and Boston: Faber and Faber, 1995;
2. Mistry, Rohinton. *Family Matters*. London: Faber and Faber, 2002;
3. Mistry, Rohinton. *Such a Long Journey*. London and Boston: Faber and Faber, 1991.

Diran Adebayo

1. Adebayo, Diran. *Some Kind of Black*. London: Abacus, 2006.

Surse Secundare

Teoria Postcolonială și Politica Identitară - Cărți

1. Ahmad, Aijaz. *In Theory: Classes, Nations, Literatures*. London: Verso, 1992;
2. Alatas, S. H. *The Myth of the Lazy Native*. London: Frank Cass, 1997;
3. Anderson, Benedict. *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. London: Verso, 1991;
4. Ashcroft, Bill, Gareth Griffiths and Helen Tiffin. *The Empire Writes Back: Theory and Practice in Post-colonial Literatures*. London and New York: Routledge, 2002;
5. Ashcroft, Bill, Gareth Griffiths and Helen Tiffin. *Post-colonial Studies: The Key Concepts*. London and New York: Routledge, 2000;
6. Bartolovich, Crystal and Neil Lazarus, ed. *Marxism, Modernity and Postcolonial Studies*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004;

7. Barry, Peter. *Beginning Theory. An Introduction to Literary and Cultural Theory*. Manchester and New York: Manchester University Press, 1995;
8. Baucom, Ian. *Out of Place: Englishness, Empire, and the Locations of Identity*. New Jersey: Princeton University Press, 1999;
9. Bhabha, Homi K. *The Location of Culture*. London and New York: Routledge, 1994;
10. Bhabha, Homi K., ed. *Nation and Narration*. New York: Routledge, 1990;
11. Blaut, J. M. *The Colonizer's Model of the World: Geographical Diffusionism and Eurocentric History*. New York: The Guilford Press, 1993;
12. Cesaire, Aime. *Discourse on Colonialism*. New York: Monthly Review Press, 1972.
13. Chakravarty, S. *The Raj Syndrome: A Study in Imperial Perceptions*. New Delhi: Chanakya Publications, 1989;
14. Cheng, Vincent J. *Inauthentic: The Anxiety over Culture and Identity*. New Jersey and London: Rutgers University Press, 2004;
15. Chowdhry, Geeta and Sheila Nair, eds. *Power, Post-colonialism and International Relations*. London and New York: 2002;
16. Cote, James E. and Charles G. Levine. *Identity Formation, Agency and Culture: A Social Psychological Synthesis*. New Jersey and London: Lawrence Erlbaum Associates, 2002;
17. Currie, Mark. *Postmodern Narrative Theory*. New York: Palgrave, 1998;
18. Deane, Seamus. *Strange Country: Modernity and Nationhood in Irish Writing since 1790*. Oxford: Clarendon, 1997;
19. Du Gay, Paul, Jessica Evans and Peter Redman, eds. *Identity. A Reader*. London and New Delhi: Sage Publications, 2000;
20. Fanon, Franz. *Black Skin, White Masks*. London: Pluto Press, 1991;
21. Fanon, Franz. *The Wretched of the Earth*. Harmondsworth: Penguin, 1990;
22. Ferreol, G. and Guy Jucquois. *Dictionarul Alteritatii si al Relatiilor Interculturale*. Iasi: Polirom, 2005;
23. Foucault, Michel. *The Archaeology of Knowledge*. London: Routledge, 2002;
24. Foucault, Michel. *Power/Knowledge: Selected Interviews and Other Writings, 1972-1977*. New York: Pantheon, 1980;
25. Gandhi, Leela. *Postcolonial Theory. A Critical Introduction*. Sydney: Allen and Unwin, 1998;

26. Genetsch, Martin. *The Texture of Identity: The Fiction of M.G. Vassanji, Neil Bissoondath and Rohinton Mistry*. Toronto: Tsar Publications, 2007;
27. Gikandi, Simon. *Maps of Englishness: Writing Identity in the Culture of Colonialism*. New York: Columbia University Press, 1996;
28. Hall, Stuart and Paul Du Gay, eds. *Questions of Cultural Identity*. London: Sage Publications, 1996;
29. Hall, Stuart. *The Real Me: Postmodernism and the Question of Identity*. London: Institute of Contemporary Arts, 1987;
30. Huggan, Graham. *The Postcolonial Exotic. Marketing the Margins*. London and New York: Routledge, 2001;
31. Irimia, Mihaela. *Postmodern Revaluations*. București: Editura Universității din București, 1999;
32. Memmi, Albert. *The Colonizer and the Colonized*. New York: Orion Press, 1965;
33. Metcalf, T. *Ideologies of the Raj*. Cambridge: Cambridge University Press, 1995;
34. Morley, D. and Kevin Robins. *Spaces of Identity. Global Media, Electronic Landscapes and Cultural Boundaries*. London and New York: Routledge, 1997;
35. Moore-Gilbert, Bart, Gareth Stanton and Willy Maley, eds. *Postcolonial Criticism*. London and New York: Longman, 1997;
36. Morton, Stephen. *Gayatri Chakravorty Spivak*. New York: Routledge, 2003;
37. Nandy, Ashis. *The Intimate Enemy: Loss and Recovery of Self under Colonialism*. New Delhi: Oxford University Press, 1983;
38. Niranjana, T. *Sitting Translation: History, Post-structuralism, and the Colonial Context*. Berkeley, Los Angeles, and Oxford: University of California Press, 1992;
39. Paolini, Albert J., Anthony Elliott and Anthony Moran. *Navigating Modernity. Postcolonialism, Identity and International Relations*. Colorado and London: Lynne Rienner Publishers, 1999;
40. Parry, Benita. *Postcolonial Studies. A Materialist Critique*. London and New York: Routledge, 2004;
41. Pennycook, Alistair. *English and the Discourses of Colonialism*. London: Routledge, 1998;

42. Powell, Timothy. *Beyond the Binary: Reconstructing Cultural Identity in a Multicultural Context*. New York: Rutgers University Press, 1999;
43. Rajan, Gita and Radhika Mohanram, eds. *Postcolonial Discourse and Changing Cultural Contexts. Theory and Criticism*. London: Greenwood Press, 1995;
44. Said, Edward. *Culture and Imperialism*. New York: Alfred A. Knopf, 1993;
45. Said, Edward. *Orientalism*. Timisoara: Editura Amarcord, 2001;
46. Sartre, Jean Paul. *Colonialism and Neocolonialism*. London and New York: Routledge, 2001;
47. Spivak, Gayatri C. *The Postcolonial Critic. Interviews, Strategies, Dialogues*. London: Routledge, 1990;
48. Sweeting, A. E. *Education in Hong-Kong, pre-1841 to 1941: Fact and Opinion*. Hong-Kong: Hong-Kong University Press, 1990;
49. Talib, Ismail S. *The Language of Postcolonial Literatures*. London and New York: Routledge, 2002;
50. Waugh, Patricia. *Practicing Postmodernism. Reading Modernism*. London: Arnold, 1992;
51. Williams, Raymond. *Keywords. A Vocabulary of Culture and Society*. 2nd ed. London: Fontana, 1983;
52. Young, Robert J. C. *Postcolonialism. A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press, 2003;
53. Young, Robert J. C. *White Mythologies: Writing History and the West*. London: Routledge, 1990.

Teoria Postcolonială și Politica Identitară - Articole

1. Ahmad, Aijaz. "The Politics of Literary Postcoloniality." *Race and Class* 36(1995): 1-20;
2. Alcoff, Linda. "The Problem of Speaking for Others." *Cultural Critique* Winter(1991-1992): n.pag.;
3. Appadurai, A. "Patriotism and its Futures" *Public Culture* 5(3) (1993): 411-429;
4. Bhabha, Homi K. "Signs Taken for Wonders: Questions of Ambivalence and Authority under a Tree outside Delhi, May 1817." *Critical Inquiry* 12(1985): n.pag.;
5. Coombes, Annie. "Inventing the Postcolonial: Hybridity and Constituency in Contemporary Curating" *New Formations* 18(1992): 39-51;

6. Deepika, Bahri. "Once More with Feeling: What is Postcolonialism?" *Ariel* 26 Jan. 1995: 75-76;
7. Dirlik, Arif. "The Postcolonial Aura: Third World Criticism in the Age of Global Capitalism" *Critical Inquiry* 20 Winter(1994): 331-350;
8. Dirlik, Arif. "Whither History? Encounters with Historicism, Postmodernism, Postcolonialism" *Futures* 34(2002): n.pag.;
9. Jameson, Frederick "Third World Literature in the Era of Multinational Capitalism" *Social Text* 15(1986): 65-88;
10. Janmohamed, Abdul. "The Economy of Manichean Allegory: The Function of Racial Difference in Colonialist Literature" *Critical Inquiry* 12(1985): 59-87;
11. Loomba, A. "Overworlding the Third World" *The Oxford Literary Review* 13(1991):164-191;
12. Mbembe, Achille. "The Banality of Power and the Aesthetics of Vulgarity in the Postcolony" *Public Culture* 4(2) Spring(1992):n.pag.;
13. McCormack, Brian. "Postcolonialism in an Age of Globalization: Opening International Relations to Identities in Movement" *Alternatives: Global, Local, Political* 27(2002):n.pag.;
14. Parry, Benita. "Problems in Current Theories of Colonial Discourse." *The Oxford Literary Review* 9.(1-2)(1987): 27-59;
15. Prakash, Gyan. "Postcolonial Criticism and Indian Historiography." *Social Text* 31/32(1992):n.pag.;
16. Prakash, Gyan. "Writing Post-Oriental Histories of the Third World: Perspectives from Indian Historiography." *Comparative Studies in Society and History* 32(2)(1990): 383-408;
17. Sharp, Joanne and John Briggs. "Postcolonialism and Development: New Dialogues?" *The Geographical Journal* 172(2006):n.pag.;
18. Spivak, Gayatri C. "Imperialism and Sexual Difference" *The Oxford Literary Review* 7(12)(1986): 225-240.

Teoria Postcolonială și Politica Identitară – Surse Web

1. "Homi K. Bhabha" *Wikipedia. The Free Encyclopedia*. n.d. 27 June 2007 <http://en.wikipedia.org/wiki/Homi_K._Bhabha>

2. "Orientalism" *Wikipedia. The Free Encyclopedia.* n.d. 26 June 2007
<[http://en.wikipedia.org/wiki/Orientalism_\(book\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Orientalism_(book))>

Chinua Achebe – Cărți

1. Achebe, Chinua. *Girls at War and Other Stories.* London and New York: Doubleday, 1973;
2. Achebe, Chinua. *Home and Exile.* Oxford: Oxford University Press, 2000;
3. Achebe, Chinua. *Hopes and Impediments: Selected Essays.* New York: Anchor Books, 1989;
4. Achebe, Chinua. *Morning yet on Creation Day: Essays.* London: Heinemann, 1975;
5. Achebe, Chinua. *The Trouble with Nigeria.* London and New York: Doubleday, 1984;
6. Alexander, Harriet Semmes. *English Language Criticism on the Foreign Novel: 1965-1975.* Swallow Press/Ohio University Press, 1989;
7. Balogun, Odun F. *Tradition and Modernity in the African Short Story: An Introduction to a Literature in Search of Crisis.* London: Greenwood Press, 1991;
8. Bishop, Rand. *African Literature, African Critics: The Forming of Critical Standards 1947-1966.* London: Greenwood Press: 1988;
9. Booker, Keith M. and Simon Gikandi *The Chinua Achebe Encyclopedia.* London: Greenwood Press, 2003;
10. Chrisman, L., ed. *Talking with African Writers.* Portsmouth: Heinemann, 1992;
11. Cooper, Brenda. *Magical Realism in West African Fiction: Seeing with a Third Eye.* London and New York: Routledge, 1998;
12. Duerden, D. and Cosmo Pieterse, eds. *African Writers Talking: A Collection of Interviews.* London: Heinemann, 1972;
13. Gikandi, Simon. *Encyclopedia of African Literature.* London and New York: Routledge, 2003;
14. Hawley, John C. and Emmanuel S. Nelson. *Encyclopedia of Postcolonial Studies.* London: Greenwood Press, 2001;
15. Irele, Abiola. *The African Imagination: Literature in Africa and the Black Diaspora.* New York: Oxford University Press, 2001;

16. Iyasere, Solomon O., ed. *Understanding Things Fall Apart: Selected Essays and Criticism*. New York: The Whitston Publishing Troy, 1998;
17. Janmohamed, Abdul R. *Manichean Aesthetics: The Politics of Literature in Colonial Africa*. The University of Massachusetts Press, 1983;
18. Ker, David I. *The African Novel and the Modernist Tradition*. New York: Peter Lang Publishing Inc., 1998;
19. Maughan-Brown, David. *Anthills of the Savannah and the Ideology of Leadership*. London and New York: Petersen and Rutherford, 1990;
20. Mbembe, Achille. *On the Postcolony*. University of California Press, 2001;
21. Moore, Gerald. *Seven African Writers*. London: Oxford University Press, 1962;
22. Moore-Gilbert, Bart, Gareth Stanton and Willy Maley, eds. *Postcolonial Criticism*. London and New York: Longman, 1997;
23. Nasta, Susheila, ed. *Writing Across Worlds: Contemporary Writers Talk*. London: Routledge, 2004;
24. Ngara, Emmanuel. *Achebe as Artist: The Place and Significance of Anthills of the Savannah*. London and New York: Petersen and Rutherford, 1990;
25. Njoku, Benedict Chiaka. *The Four Novels of Chinua Achebe. A Critical Study*. New York: Peter Lang Publishing Inc., 1984;
26. Obiechina, Emmanuel. *Language and Theme: Essays on African Literature*. Washington DC: Howard University Press, 1990;
27. Ogbaa, Kalu. *Understanding Things Fall Apart. A Student Casebook to Issues, Sources and Historical Documents*. London: Greenwood Press, 1999;
28. Ohaeto, Ezenwa. *Chinua Achebe. A Biography*. Oxford: James Currey, 1997;
29. Owomoyela, Oyekan, ed. *A History of Twentieth Century African Literatures*. University of Nebraska Press, 1993;
30. Parker M. and Roger Starkey, eds. *Postcolonial Literatures*. London and New York: New Casebooks, 1995;
31. Podis, L.A. and Yakubu Saba, eds. *Challenging Hierarchies: Issues and Themes in Colonial and Postcolonial African Literature*. New York: Peter Lang Publishing Inc., 1998;

32. Stratton, Florence. *Contemporary African Literature and the Politics of Gender*. London and New York: Routledge, 1994;
33. Yeats, William Butler. *Michael Robartes and the Dancer*. London and New York: Kessinger Publishing, 2003.

Chinua Achebe – Article

1. Abdelrahman, Fadwa. "Said and Achebe: Writers at the Crossroads of Culture" *Journal of Comparative Poetics* 25(2005):n.pag.;
2. Begam, Richard. "Achebe's Sense of Ending: History and Tragedy in Things Fall Apart" *Studies in the Novel* 29(1997):n.pag.;
3. Fleming, Bruce. "Brothers Under the Skin: Achebe on Heart of Darkness" *College Literature* 20(1993): 90-100;
4. Levine, Alan. "Chinua Achebe's Things Fall Apart as a Case Study in Nietzsche's Transvaluation of Values" *Perspectives on Political Science* 28(1999):n.pag.;
5. Munro, Ian H. "Textual Dynamics in Chinua Achebe's Home and Exile and No Longer at Ease" *International Fiction Review* 31(2004):n.pag.;
6. Nwabueze, Emeka. "Commentary. Theoretical Construction and Constructive Theorizing on the Execution of Ikemefuna in Achebe's Things Fall Apart: A Study in Critical Dualism" *Research in African Literatures* 31(2000):n.pag.;
7. Ogbaa, Kalu. "An Interview with Chinua Achebe" *Research in African Literatures*. 12.1(1981):n.pag.;
8. Olufunwa, Harry. "Achebe's Spatial Temporalities: Literary Chronotopes in Things Fall Apart and Arrow of God" *Critical Survey* 17(2005):n.pag.;
9. Osei-Nyame, Kwadwo. "Chinua Achebe Writing Culture: Representations of Gender and Tradition in Things Fall Apart" *Research in African Literatures* a(1999):n.pag.;
10. Watts, Cedric. "A Bloody racist: About Achebe's View on Conrad" *Yearbook of English Studies* 13(1983): 196-209;
11. Westley, David. "Choice of Language and African Literature: A Bibliographic Essay" *Research in African Literatures* 23.1(1992): 159-171.

Chinua Achebe – Surse Web

1. "Chinua Achebe". *Wikipedia. The Free Encyclopedia*. n.d. 12 December 2007 http://en.wikipedia.org/wiki/Chinua_Achebe.

Rohinton Mistry – Cărți

1. Ashcroft, Bill, Gareth Griffiths and Helen Tiffin. *The Empire Writes Back*. London and New York: Routledge, 2000;
2. Bhabha, Homi K. *The Location of Culture*. London: Routledge, 1994;
3. Bharucha, Nilufer E. and Vilas Sarang, eds. *Indian English Fiction 1980-1990: An Assessment*. New Delhi: BR Publishing Corporation, 1994;
4. Bharucha, Nilufer E. *Rohinton Mistry. Ethnic Enclosures and Transcultural Spaces*. Jaipur and New Delhi: Rawat Publications, 2003;
5. Bhautoo-Dewnarain, Nandini. *Rohinton Mistry. An Introduction*. New Delhi: Cambridge University Press India Pvt. Ltd., 2007;
6. Brians, Paul. *Modern South Asia Literature in English*. London: Greenwood Press, 2003;
7. Childs, Peter and Williams P. *An Introduction to Post-colonial Theory*. Hemel Hempstead: Prentice Hall/ Harvester Wheatsheaf, 1997;
8. Clark, P. *Zoroastrianism: An Introduction to an Ancient Faith*. Brighton: Sussex Academic Press, 1998;
9. Dodiya, Jaydipsinh K., ed. *The Novels of Rohinton Mistry: Critical Studies*. New Delhi: Sarup&Sons, 2004;
10. Eliade, Mircea. *Istoria Credințelor si Ideilor Religioase*. Vol. 1. Chișinău: Chișinău Universitas, 1992;
11. Eliot, T. S. *Selected Poems*. London: Faber and Faber, 1961;
12. Geok-Lin Lim, Shirley and Amy Ling. *Reading the Literatures of Asian America*. Philadelphia: Temple University Press, 1992;
13. Genetsch, Martin. *The Texture of Identity: The Fiction of M.G. Vassanji, Neil Bissoondath and Rohinton Mistry*. Toronto: Tsar Publications, 2007;
14. Herbert, Marilyn. *Bookclub-in-a-Box: Rohinton Mistry's A Fine Balance*. Toronto: McClelland & Stewart Inc., 1995;
15. Huggan, Graham. *The Postcolonial Exotic: Marketing the Margins*. London and New York: Routledge, 2001;
16. Janmohamed, Abdul R. and Lloyd, D., eds. *The Nature and Context of Minority Discourses*. Oxford: Oxford University Press, 1990;

17. Kulke, E. *The Parsees in India: A Minority as Agent of Social Change*. New Delhi: Vikas Publishing House, 1978;
18. Luhrmann, Tanya M. *The Good Parsi: The Fate of a Colonial Elite in a Postcolonial Society*. Cambridge and Massachusetts: Harvard University Press, 1996;
19. Maneck, S. *The Death of Ahriman: Culture, Identity and Theological Change Among the Parsis in India*. Bombay: K.R. Cama Oriental Institute, 1997;
20. Morey, Peter. *Rohinton Mistry*. Manchester and New York: Manchester University Press, 2004;
21. Nasta, Susheila, ed. *Writing Across Worlds: Contemporary Writers Talk*. London: Routledge, 2004;
22. Natarajan, Nalini. *Handbook of Twentieth - Century Literatures of India*. London: Greenwood Press, 1996;
23. Nelson, Emmanuel S., ed. *Asian American Novelists: A Bio-Bibliographical Critical Sourcebook*. London: Greenwood Press, 2000;
24. Nelson, Emmanuel S., ed. *Asian American Short Story Writers: An A-to-Z Guide*. London: Greenwood Press, 2003;
25. Nelson, Emmanuel S., ed. *Reworlding: The Literature of the Indian Diaspora*. London: Greenwood Press, 1992;
26. Parekh, Bhikhu, Gurhanpal Singh and Steven Vertovec *Culture and Economy in the Indian Diaspora*. London: Routledge, 2003.
27. Rushdie, Salman. *Imaginary Homelands: Essays and Criticism 1981-1991*. London: Granta, 1992;
28. Said, Edward. *Orientalism*. Timisoara: Editura Amarcord, 2001;
29. Smith, Rowland, ed. *Postcolonizing the Commonwealth: Studies in Literature and Culture*. Waterloo (Ontario): Wilfrid Laurier University Press, 2000.

Rohinton Mistry – Article

1. Bharucha, Nilufer E. "From Behind a Fine Veil: A Feminist Reading of Three Parsi Novels" *Indian Literature* 39(1996): 132-141;
2. Bharucha, Nilufer E. "When Old Tracks Are Lost: Rohinton Mistry's Fiction as Diasporic Discourse" *Journal of Commonwealth Literature* 30:2(1995):n.pag.;

3. Ball, John. "Taking the Measure of India's Emergency" *Toronto Review of Contemporary Writing Abroad* 14:2(1996): 83-84;
4. Hancock, Geoff. "An Interview with Rohinton Mistry" *Canadian Fiction Magazine* 65(1989): 143-150;
5. Iyer, Pico. "Down and Really Out" *Time Magazine* 147:17(1996):n.pag.;
6. James, Jamie. "Toronto Circle: In Accomplished Stories and Novels South Asian Writers Who Are Exiles in Canada Are Re-creating the Worlds They Left Behind" *The Atlantic Monthly* 285(2000):n.pag.;
7. Lambert, Angela. "Touched with Fire" *The Guardian* 27 April (2002):n.pag.;
8. Mantel, Hilary. "States of Emergency" *New York Review of Books* 43:8(1996):n.pag.;
9. Nair, Rukmini Bhaya. "Bombay's Balzac: A Fine Balance by Rohinton Mistry" *Biblio Review of Books* 2:2(1996):n.pag.;
10. Riggan, William. "Of Obstacles, Survival and Identity: On Contemporary Canadian Literature" *World Literature Today* 73(1999):n.pag.;
11. Ross, Robert L. "Seeking and Maintaining Balance: Rohinton Mistry's Fiction" *World Literature Today* 73(1999):n.pag.;
12. Thorpe, Michael. "Breathing Corruption – Rohinton Mistry Explores the Struggle for a Decent Life in a World Ruled by Bigotry, Graft and Violence" *World and I* 18(2003):n.pag.;
13. Williams, David. "Cyberwriting and the Borders of Identity: 'What's in a Name' in Kroetsch's 'The Puppeteer' and Mistry's 'Such a Long Journey'" *Canadian Literature* 149(1996):n.pag.;
14. *** "Family Matters" *The Atlantic Monthly* 290(2002):n.pag.;
15. *** "Indian Summer: Night and Day" *The Mail on Sunday* (London, England) December 15, 1996:n.pag.;
16. *** "Defending Literary Criticism; Sorting the Good, the Bad and the Overly Long" *The Washington Times* August 24, 2003:n.pag.;
17. *** "Royal Endorsement of Canada's Spiritual Culture" *Canadian Speeches* 15(2001):n.pag.;

Rohinton Mistry – Surse Web

1. Mazzocco, Mary. "Rohinton Mistry Became an Author Almost by Chance" *Knight-Ridder Newspapers*. 25 June 1997. 4 May 2008 <<http://www.lubbockonline.com/news/062697/rohinton.htm>>
2. "Parsi". *Wikipedia. The Free Encyclopedia*. n.d. 27 April 2008 <http://en.wikipedia.org/wiki/Parsi_people>
3. Proctor, James. "Rohinton Mistry" *British Council Contemporary Writers*. May 2003. <14 April 2008 <http://www.contemporarywriters.com/authors/?p=auth73>>
4. Richards, Linda L. "Rohinton Mistry Interview" *January Magazine*. March 2003. 5 June 2008 <<http://www.januarymagazine.com/profiles/mistry.html>>
5. Shaikh, Nermeen. "Interview with Rohinton Mistry" *Q&A Asia Source*. 1 November 2002. 14 June 2008 <http://www.asiasource.org/news/special_reports/mistry.cfm>
6. Smith, Stephen. "Author Profile. Rohinton Mistry" *Quill&Quire*. May 2002. 2 June 2008 <http://www.quillandquire.com/authors/profile.cfm?article_id>
7. Takhar, Jennifer. "Rohinton Mistry's Indian Neorealism: The Voice of the People" *Postcolonial Literature and Culture Web*. 14 March 2002. 3 May 2008 <<http://www.postcolonialweb.org/>>
8. Zenari, Vivian. "Rohinton Mistry" *Athabasca University. Canadian Writers*. February 2004. 12 June 2008 <<http://www.athabascau.ca/writers/rmistry.html>>
9. "Zoroastrianism" *Wikipedia. The Free Encyclopedia*. n.d. 27 April 2008 <<http://en.wikipedia.org/wiki/Zoroastrianism>>.

Diran Adebayo – Cărți

1. Alexander, Claire E. *The Art of Being Black: The Creation of Black British Youth Identities*. New York: Oxford University Press, 1996;
2. Chambers, Ian. *Border Dialogues: Journeys in Postmodernity*. London and New York: Routledge, 1990;
3. Childs, Peter and Mike Storry *Encyclopedia of Contemporary British Culture*. London and New York: Routledge, 1999;
4. Donnell, Alison. *Companion to Contemporary Black British Culture*. London and New York: Routledge, 2002;

5. Fanon, Franz. *Black Skin, White Masks*. London: Pluto Press, 1991;
6. Gilroy, Paul. *Small Acts: Thoughts on the Politics of Black Cultures*. London: Serpent's Tail, 1993;
7. Gilroy, Paul. *Steppin' Out of Babylon – Race, Class and Anatomy*. London: Methuen, 1982;
8. Gilroy, Paul. *There Ain't No Black in the Union Jack: The Cultural Politics of Race and Nation*. London: Routledge, 1987;
9. Hall, Stuart, Critcher, C., Jefferson, T., Clarke, J. and Roberts, B. *Policing the Crisis – Mugging, the State, and Law and Order*. London: Macmillan, 1978;
10. Helms, J. *Black and White Racial Identity: Theory, Research and Practice*. Westport: Praeger Publishers, 1990;
11. Hennessy, Alistair. *Workers of the Night: West Indians in Britain*. London: Routledge, 1988;
12. Mair, Christian. *The Politics of English As a World Language: New Horizons in Postcolonial Cultural Studies*. Amsterdam and New York: Radopi, 2003;
13. Mcleod, John. *Postcolonial London: Rewriting the Metropolis*. London and New York: Routledge, 2004;
14. Mercer, Kobena. *Welcome to the Jungle: New Positions in Black Cultural Studies*. London: Routledge, 1994;
15. Owusu, Kwesi, ed. *Black British Culture and Society: A Text Reader*. London: Routledge, 2000;
16. Rutherford, Jonathan, ed. *Young Britain: Politics, Pleasures and Predicaments*. London: Lawrence & Wishart, 1998;
17. Weedon, C. *Identity and Culture*. Open University Press, 2004;
18. Young, Robert. *Colonial Desire: Hybridity in Theory, Culture and Race*. London and New York: Routledge, 1995.

Diran Adebayo – Article

1. Adebayo, Diran. "The Prized Possession: In the Black Community Guns Command the Respect the Authorities Never Show You" *New Statesman* 132, 13 January 2003;
2. Adebayo, Diran. "Race in Britain" *The Observer* 25 November 2001;

3. Adebayo, Diran. "Tribal Britons Should Live and Let Live" *The Guardian* 20 January 2004;
4. Adebayo, Diran. "We Need More Spirit, Less Obedience" *New Statesman* 134, 14 March 2005;
5. Gardiner, J. "We Europeans? Mass- Observation, 'Race' and British Identity in the Twentieth Century" *History Today* 55 (2005):n.pag.;
6. Hall, Stuart and D. A. Bailey "Critical Decade: Black British Photography in the 1980s" *Introduction to Screen* 4 (1992):n.pag.;
7. Howe, Darcus "Why You No Longer Get Mayhem on the Streets of Brixton" *New Statesman* 130, December 3 (2001):n.pag.;
8. Quinn, E. "Black British Cultural Studies and the Rap on Gangsta" *Black Music Research Journal* 20 (2000):n.pag.;

Diran Adebayo – Surse Web

1. Adebayo, Diran. "On Writing" *Diran Adebayo*. March 2005. 12 January 2009 <<http://www.theblessedmonkey.com/>>
2. "Diran Adebayo" *Wikipedia. The Free Encyclopedia*. n.d. 11 February 2009 <http://en.wikipedia.org/wiki/Diran_Adebayo>
3. "Black British" *Wikipedia. The Free Encyclopedia*. n.d. 12 January 2009 <http://en.wikipedia.org/wiki/Black_British>
4. Meeke, K. "An Interview with Diran Aebayo" *Metro.co.uk*. May 2002. 11 February 2009 <http://www.metro.com.uk/fame/interviews/articles.html?in_article_id/>
5. Proctor, James. "Diran Adebayo" *British Council Contemporary Writers*. May 2002 10 January 2009 <<http://www.contemporarywriters.com/authors/?p=auth5>>
6. * * * "Diran Adebayo: A Hero Who Gave Black People an Enduring Legacy" *The Independent. Commentators*. 8 March 2002. 11 February 2009 <<http://www.independent.co.uk/>>

